

Seküler Tutum ve Makyavelist Davranış: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Örneği

Emrah YAVUZ | <https://orcid.org/0000-0002-5504-6343> | E-Posta: emrah.yavuz@osmaniye.edu.tr

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi, Osmaniye, Türkiye

Mustafa Fedai ÇAVUŞ | <https://orcid.org/0000-0002-2515-5805> | E-Posta: mfcavus@osmaniye.edu.tr

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri, Osmaniye, Türkiye

Öz

Sekülerleşmeye dair yapılan çalışmalar incelendiğinde, genel olarak sekülerleşmeyi bir sosyal olgu düzeyinde ele alan çalışmaların, sekülerleşmeyi teorik tartışmalar çerçevesinde irdeleyen çalışmalara nazaran çok daha az sayıda olduğu gözlenmiştir. Hem sekülerliğin hem de desekülerliğin yaşandığını ileri süren çalışmaların, sekülerleşmenin toplumsal görünümüne ilişkin olgusal veri sunmada yetersiz olduğu görülmekle birlikte şüphesiz her araştırmanın sekülerleşme literatürüne katkı sağladığı göz ardı edilmemelidir. Sekülerleşmenin toplumsal yapıda ne düzeyde ve hangi konular özelinde gerçekleştiğinin tespiti için olgusal verilere/araştırmalara ihtiyaç vardır. Sekülerleşmenin Makyavelist davranışları tetikleyici bir faktör olabileceği varsayımından hareketle gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, seküler tutum ve Makyavelist davranış arasındaki ilişkiyi seküler normlara sahip alanlarda eğitim gören, sekülerleştirici/dönüştürücü eğitimin etkisiyle daha seküler yorumlar benimsediği ve dolayısıyla Makyavelist davranışlar sergileyebileceği varsayılan üniversite öğrencileri örnekleminde tespit etmektir. Seküler tutum ile Makyavelist davranış arasında bir ilişkinin olup olmadığını, üniversite öğrencilerinin hangi ölçüde seküler tutum ve Makyavelist davranış sergilediğini ölçmek bu araştırmanın temel problemidir. Bu nedenle çalışmanın kavramsal çerçevesi, klasik sekülerleşme teorileri tartışmalarından beri olup, seküler tutum ve Makyavelist davranış ekseninde oluşturulmuştur. Nicel araştırma deseni oluşturularak yapılan bu çalışmada ilişkisel tarama yöntemi, örnekleme yöntemi ve online anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde (OKÜ) lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilere e-mail atılarak gönüllü bir şekilde ankete

katılmaları istenmiş ve elde edilen 710 adet anket verisi ile analizler yapılmıştır. Elde edilen verilerle yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre Makyavelist davranış ile seküler zihniyete kayma arasında düşük düzeyde de olsa anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki vardır. Ölçeğin diğer boyutlarından olan gündelik hayatta dini hassasiyetleri sürdürme ve siyasi otoritenin sekülerleşmesiyle Makyavelist davranış arasında ise yine düşük düzeyde de olsa anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Seküler tutum boyutlarının Makyavelist davranışa etkilerine bakmak için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre sadece seküler zihniyete kayma boyutunun Makyavelist davranışı anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Diğer alt boyutlardaysa düşük düzeyde bir ilişki olsa da etkileşim gözlemlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler

Din Sosyolojisi, Sekülerleşme, Makyavelizm, Seküler Tutum, Makyavelist Davranış, Üniversite Öğrencileri.

Atıf Bilgisi

Yavuz, Emrah. Çavuş, Mustafa Fedai. "Seküler Tutum ve Makyavelist Davranış: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Örneği". Dini Araştırmalar 66 (Haziran 2024), 231-256.

<https://doi.org/10.15745/da.1434624>

Geliş Tarihi	09.02.2024
Kabul Tarihi	13.05.2024
Yayın Tarihi	28.06.2024
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Benzerlik Taraması	Yapıldı - İntihal.net
Etik Bildirim	diniarastirmalar98@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Emrah YAVUZ-%50 Mustafa Fedai ÇAVUŞ %50
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Secular Attitude and Machiavelist Behavior: A Research on University Students

Osmaniye Korkut Ata University Case

Emrah YAVUZ | <https://orcid.org/0000-0002-5504-6343> | Email: emrah.yavuz@osmaniye.edu.tr

Osmaniye Korkut Ata University, Faculty of Divinity, Sociology of Religion, Osmaniye, Türkiye

Mustafa Fedai ÇAVUŞ | <https://orcid.org/0000-0002-2515-5805> | Email: mfcavus@osmaniye.edu.tr

Osmaniye Korkut Ata University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, , Osmaniye, Türkiye

Abstract

Upon reviewing the literature on secularization, it becomes evident that studies addressing secularization as a social phenomenon are considerably outnumbered by those focusing on theoretical discourse. While research exploring both secularism and desecularism remains insufficient to furnish empirical evidence regarding the social ramifications of secularization, it is imperative to acknowledge that each study contributes to the evolving discourse on secularization. Empirical data and research are crucial to ascertain the extent of secularization within societal structures and its various domains. This study aims to investigate the potential correlation between secular attitudes and Machiavellian behavior among university students, particularly those enrolled in disciplines with secular norms. It is hypothesized that exposure to secularizing education may influence students' adoption of secular interpretations and consequently influence their propensity towards Machiavellian behavior. The primary objective is to assess the relationship between secular attitudes and Machiavellian behavior and to gauge the prevalence of both among university students. The conceptual framework of this study draws upon classical secularization theories and centers on secular attitudes and Machiavellian behavior. Employing a quantitative research design, the study utilized a relational screening method and an online survey technique. Undergraduate students from Osmaniye Korkut Ata University (OKÜ) were invited via email to participate voluntarily, resulting in a dataset of 710 survey responses. Correlation analysis of the data revealed a significant positive relationship, albeit at a low level, between Machiavellian behavior and the inclination

towards a secular mentality. Conversely, a significant negative relationship, albeit at a low level, was observed between the maintenance of religious sensitivities in daily life and the secularization of political authority, both being other dimensions of the scale, and Machiavellian behavior. Regression analysis to examine the effects of secular attitude dimensions on Machiavellian behavior indicated that only the shift towards a secular mentality had a significant effect. While a low-level relationship was evident for other sub-dimensions, no significant interaction was observed.

Keywords

Sociology of Religion, Secularization, Machiavellianism, Secular Attitudes, Machiavellian Behavior, University Students.

Citation

Yavuz, Emrah. Çavuş, Mustafa Fedai. "Secular Attitude and Machiavelist Behavior: A Research on University Students Osmaniye Korkut Ata University Case". *Religious Studies* 66 (June 2024), 231-256. <https://doi.org/10.15745/da.1434624>

Date of Submission	09.02.2024
Date of Acceptance	13.05.2024
Date of Publication	28.06.2024
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Plagiarism Checks	Yes - İntihal.net
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	diniarastirmalar98@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions:	Emrah YAVUZ-%50 Mustafa Fedai ÇAVUŞ %50
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Bireyler, kendilerine sunulan toplumsal yapıyla kurmuş oldukları ilişki ağı sayesinde belirli durumlara yönelik bilgi, düşünce, inanç ve değerler edinmektedirler. Bu bilgi, düşünce, inanç ve değerler belirli bir süre kullanıldığında kalıcı eğilimlere dönüşebilmektedir. Bireyin fiziki/sosyal çevresindeki nesnelere ve diğer bireylere yönelik düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli olarak oluşturan ve organize eden bu eğilim “tutum” olarak tanımlanmaktadır.¹ Bir başka ifadeyle tutum, toplumsal yapıda önemli olarak görülen olgulara, olaylara ve sembollere yönelik zihinsel ve duygusal eğilimlerin örgütlenmesidir.²

Bireyler sosyal ilişkilerini belirli bir düşünce kalıbı içinde oluştururlar. Sosyal tutumlar, bireye sunulan verili kültürel kodlara, değerlere, normlara ve inançlara bağlı olarak ortaya çıkarlar ve bu unsurlar devam ettikçe de varlıklarını sürdürürler. Sosyal algımızı ve davranışlarımızı etkileyen tutumlar her ne kadar bireysel olarak değerlendirilse de çok sayıda bireyin tutumlarının ölçülmesi neticesinde ulaşılan genel yargı, bir topluluğun tutumları şeklinde değerlendirilebilir. Belirli fikir ya da olaylara ilişkin kalıplaşmış yargılar şeklinde de ifade edebileceğimiz tutumların oluşturduğu tavır alışın bir toplum için sosyal olgu haline gelmesi durumunu ise “sosyal tutum” olarak tanımlamak mümkündür.

Seküler tutumu, bireylerin sosyal çevrelerinde karşılaştıkları olayları ve olguları değerlendirmede, tercihlerinde ve karar vermede referans aldığı kutsal dışı kalıcı eğilimler olarak tanımlayabiliriz. Başka bir ifadeyle, seküler tutum, bireylerin tavır alışlarına, dinsel ve metafiziksel öğeleri katmamasıyla olanaklıdır.³ Bireylerin, dini temelli pratiklerin bir kısmını yerine getiriyor olsa da nesnelere ve olaylara yönelik kutsalı öteleyen bir tutum geliştirmesi onları seküler olarak nitelendirmeye olanak tanımaktadır.

¹ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş* (İstanbul: Evrim Yayınevi, 2008), 110.

² Ali Dönmez, “Tutum”, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi* (Ankara: TÜBİTAK, 2022), 4/1853.

³ Özgür Sarı-Güncel Önkol, “Dönüşen Kimlikler ve Vatandaşlık Bağlamında Laik Düşünce -Seküler Eylem-”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 4/7 (Temmuz 2015), 103.

Sekülerleşmenin neliğine dair birçok tanım olmakla birlikte sosyologlar, dinin toplumsal yapıdaki kurumsal gücünü geçmişteki bir zaman dilimine göre yitirdiği ve yerini bilime ve akla dayanan kuralların hakimiyetine bıraktığı, toplumsal hayatta dünyevi olanın daha belirleyici olduğu bir süreç şeklinde tanımlarlar.⁴

Toplumsal ve bireysel boyutları olan sekülerleşmenin göstergesinin bireylerin gündelik yaşam pratiklerine yönelik genel tavır alışlarında referansı din/kutsal dışı bir faktör olan, rasyonel ya da doğa üstünü geçmişe nazaran daha az umursayan tutumları olacağı aşikardır. Volkan Ertit, din temelli sekülerleşme tanımlarına nazaran doğaüstünü(metafiziki) referans alan bir sekülerleşme tanımının yaşanan toplumsal dönüşümü açıklamada daha kuşatıcı ve sağlıklı olacağını düşünmektedir. Ertit'e göre sekülerleşme;

Belli bir toplumda belli bir zaman dilimi içerisinde doğaüstü alanın, yani dinin, dinîmsi yapıların, halk inançlarının ve diğer tüm doğaüstü öğretilerin bireysel ve toplumsal düzeydeki prestijlerinin ve gündelik yaşamı şekillendirme güçlerinin azalması demektir. Desekülerleşme ise; sekülerleşme sürecinin tersinin yaşandığı, yani doğaüstü alanın süreç içerisinde gündelik yaşamı şekillendirme gücünün arttığı dönemler için kullanılmaktadır.⁵

Sekülerleşme, bireyin inandığı yüce güce yönelik içsel teslimiyetinden ziyade bu teslimiyetin dışavurumuyla yakından ilgilidir.⁶

Olgusal veriler sunan çalışmalarda sekülerlik, öncelikle dindarlığın bireysel/toplumsal görünüşleri üzerinden ele alınmaktadır. İkincil olarak ise toplumsal hayat içerisinde din ile doğrudan ilintili olmayan ancak sekülerliğin göstergesi olarak kabul

⁴ Bryan Wilson, "Sekülerleşme", çev. Ali Bayer, *Sekülerleşme (Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar)*, ed. M. Ali Kirman-İhsan Çapcıoğlu (Ankara: Otto Yayınları, 2015), 9.

⁵ Volkan Ertit, *Sekülerleşme Teorisi -Sekülerleşen Türkiye'nin Analizi-* (Ankara: Liberte Yayınları, 2019), 47.

⁶ Ertit, *Sekülerleşme Teorisi*, 78.

edilebilecek davranış, tutum ve tercihler üzerinden okunmaya çalışılmaktadır.⁷ Eşcinsellerin toplumda daha fazla görünür hale gelmesi, evlilik öncesi flört ilişkilerin çoğalması veya bu duruma yönelik özgürlükçü ve müsamahakar bir bakış açısının oluşması, doğaüstü güçlere ve batıl inançlara yönelik eğilimin zayıflaması, kadınların iş hayatındaki görünümünün artması, farklı din mensuplarıyla olan evliliklerin ya da kabul edilebilirliğinin arttığı düşüncesi, dini kurallara aykırı sayılabilecek doğrultuda giyim-kuşamda yaşanan değişim, gündelik yaşamda kurumsal dinin özellikle pratikler üzerindeki etkisinin azalması sekülerleşmenin bazı göstergeleri olarak ifade edilmektedir.⁸

Seküler kavramı gündelik yaşamlarında geleneksel dini normları dikkate almayan ve hatta bilinçli olarak bunu reddeden bireyleri ifade etmek için kullanılır.⁹ Seküler anlayışla oluşturulan ahlak sistemi, seküler ahlak olarak tanımlanabilir. Seküler ahlakın ilkelerinin oluşumunun merkezinde kutsal dışı olgular daha belirgin bir yer teşkil eder.¹⁰ Dini temelden yoksun olan (seküler) ahlakın mümkünlüğü, din ve ahlak arasında ilişki/ilişkisizlik olup olmadığı gibi konular alan yazında tartışılmışsa da sosyologlarca din, ahlaki yapı üzerinde önemli bir sosyal kontrol mekanizması olarak kabul edilir. Belirli bir toplumsal düzende sekülerleşme düzeyinin artması neticesinde oluşan dini temelden yoksun toplumsal yapıda bireyi, toplumun düzenini sağlamaya ve korumaya yönelik ilkelere uygun hareket etmeye yönlendirecek, gerekli motivasyonu ve yaptırımını sağlayacak olan önemli bir gücün eksikliğinin olacağı kuvvetle muhtemeldir. Aynı zamanda mevcut dini yapı, ahlaki/yasal normların kabulü/reddi ve yaygınlık düzeyi bakımından da önemli bir etkiye sahiptir. Ancak toplumsal düzenin sağlanmasında ve istikrarında tek faktörün din olduğu gibi indirgemeci

⁷ Fatma Nur Şengül, “Türkiye’de Ampirik Anlamda Gerçekleştirilen Sekülerleşme Çalışmalarına Dini Sosyolojik Bir Bakış”, *Journal of Analytic Divinity* 5/3 (Aralık 2021), 24.

⁸ Şengül, “Türkiye’de Ampirik Anlamda Gerçekleştirilen Sekülerleşme Çalışmalarına Dini Sosyolojik Bir Bakış”, 11.

⁹ Vejdi Bilgin, *Din ve Toplum -Din Sosyolojisine Giriş-* (İstanbul: Beyan Yayınları, 2021), 169.

¹⁰ İbrahim Hakkı Aydın, “Seküler Ahlak Bağlamında Din-Ahlâk İlişkisi”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (2011), 9.

bir anlayıştan kaçınmanın sosyolojik düşünme yönteminin bir gereği olduğu da asla göz ardı edilmemelidir.

Berger'in toplumsal olarak nesnelleşen bilgi şeklinde tanımladığı yasallaştırmayla din arasında önemli bir ilişki vardır. Din, toplumsal kurumlara mutlak manada geçerli bir statü bahsetmekte yani onları kutsiyetiyle meşrulaştırmakta ve oluşan toplumsal gerçekliği muhafaza etmektedir.¹¹ Bu işlevi sayesinde din, bireyleri toplumsal dengenin, uyumun, bütünleşmenin oluşması ve istikrarının sağlanması için sosyal normlar çizgisinde tutmaya katkı sağlamaktadır. Din, toplumsal/bireysel önemliliği nispetinde dış ve iç kontrol gücüne sahiptir. Din, bireyin iman edişinden yani yüce olana söz verişinden mütevellit, ona vicdani yaptırım uygulayan iç kontrol işlevi ve toplumsal önemliliği sayesinde toplumsal yapıda denge ve düzeni sağlar.¹² Bu bağlamda din ile sosyal/bireysel kontrol arasında pozitif bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Dinin/dinimsi yapıların/doğüstünün/kutsalın üzerindeki kontrol etkisinin azaldığının varsayıldığı seküler tutuma sahip bireylerin, dini normlara aykırı birtakım davranışlar sergileyebilmesi, bu bireylerde Makyavelist davranışları tetikleyici bir faktör olarak karşımıza çıkabilir. Ancak buradan hareketle seküler tutuma sahip bireylerin Makyavelist davranışlar sergileyeceği veya tersten bir bakışla muhafazakâr tutuma sahip bireylerin Makyavelist davranışlar sergilemeyeceği gibi keskin bir iddia bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır. Çünkü bu çalışma, sadece seküler tutum ile Makyavelist davranış arasında bir ilişkinin var olma durumunu ve varsa yönünü daha seküler oldukları varsayılan üniversite öğrencileri örneğinde istatistiksel olarak sorgulamayı amaçlayan bir çalışmadır. Nitekim Makyavelist kişiliğin oluşumunda dinin bireyler üzerindeki kontrol gücünün zayıflamasını bir etken olarak konuşabilirsek de bunun tek veya en önemli faktör olduğunu söylemek çok doğru bir yaklaşım olmaz. Aynı zamanda, seküler birtakım sınırlayıcıların da

¹¹ Peter L. Berger, *Dinin Sosyal Gerçekliği*, Çev. Ali Coşkun, (İstanbul: İnsan Yayınları, 1993), 16.

¹² Peter L. Berger, "Dini Kurumlar", Çev. Adil Çiftçi, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* IX (1995), 433.

bireyleri Makyavelist davranıştan uzak tutabileceği dikkate alınmalıdır. Bu noktada ise çalışmamızın bağımlı değişkeni olan Makyavelist davranış konuya dâhil olmaktadır.

Makyavelist bakış açısının temelinde, siyasi iktidarın/bireyin olmazsa olmaz şeklinde arzuladığı hedefine ulaşma sürecinde karşılaşacağı, engel teşkil edecek yasal, dinsel ve ahlaki kuralların dikkate alınmaması ve hatta tüm engellerin yok edilmesi bulunmaktadır.¹³ Machiavelli Prens adlı eserinde iktidar olma ve iktidarı sürdürebilme konusunda ahlaki ilkelerden ziyade kişisel çıkar temelli davranışları ön planda tutarak yöneticilere tavsiyelerde bulunmuş ve bu öneriler Makyavelizm kavramının temelini oluşturmuştur.¹⁴ Bir araştırmada, Makyavelist kişilik düzeyi yüksek olanların düşük olanlara göre geleneksel normlar ve toplumsal kabul ile daha az ilgili olduğu ve bu bireylerin kutsalın yaptırım gücünü daha az hissettikleri hipotezi doğrulanmıştır.¹⁵

Makyavelistler, Makyavelizmin doğası temelli düşünüldüğünde, rekabetçi ve maddi açıdan başarılı olmayı gündelik yaşamının merkezine yerleştiren bireyler olarak tasvir edilmişlerdir. Makyavelist eğilim düzeyi yüksek bir bireyin daha fazla para kazanma şansı yakalamak ve onu diğerlerinden ayıran rekabetçi avantajından yararlanabilmek için toplumsal normlara aykırı davranması beklenebilmektedir.¹⁶

Makyavelist kişilik düzeyi yüksek bir birey pragmatiktir, bireyler arası ilişkilerde duygusallıktan kaçınır ve amaçların araçları meşru çıkarabileceğine inanır. “Eğer işe yararsa onu kullan” ifadesi, yüksek Makyavelist perspektifiyle tutarlıdır.¹⁷

¹³ Coşkun Can Aktan, “Makyavelizm, Herestetik ve Politik Manipulasyon Sanatı -Kamu Tercihi Perspektifinden ‘İyiliksever Despot’ ve İktidar Hırsı”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 14/2 (2022), 130.

¹⁴ Niccolo Machiavelli, *Prens*, Çev. Alev Tolga, (İstanbul: Say Yayınları, 2016).

¹⁵ W. Andrew Harrell - Timothy Hartnagel, “The Impact of Machiavellianism and the Trustfulness of the Victim on Laboratory Theft”, *Sociometry* 39/2 (1976), 157.

¹⁶ Harrell - Hartnagel, “The Impact of Machiavellianism and the Trustfulness of the Victim on Laboratory Theft”, 163.

¹⁷ Stephen P. Robbins - Timothy A. Judge, “Personality and Values”, *Organizational Behavior* (New Jersey: Pearson, 2013), 140.

O'Fallon ve Butterfield, 1996-2003 yılları arasındaki etik karar verme konusunu içeren ampirik literatüre yönelik değerlendirmede, yapılan on çalışmanın yedisinde Makyavelizmin etik karar vermede olumsuz bir etkisi olduğu bulgusunun yer aldığını ifade etmiştir.¹⁸ Makyavelist bireylerin, adaleti ve etik davranışı teşvik etmeye yönelik tasarlanmış toplumsal normlara olan ilgi düzeyi düşüktür.¹⁹ Toplumsal ahlaki normlar ile bireyin yine sosyalleşme sürecinde içselleştirdiği öznel ahlaki değerleri arasındaki tutarsızlığın oluşturduğu çelişki zaman içinde ahlaki yoksunluğa ortam hazırlar.²⁰

Uzmanlaşmanın, tüketimin ve rekabetin her geçen gün arttığı günümüzde farklı ihtiyaç ve isteklere sahip bireylerin gündelik yaşamsal faaliyetlerini gerçekleştirirken gerek bireysel gerekse örgütsel hedeflerini ortak alanlarda gerçekleştirmeleri zorunluluğu giderek artmaktadır. Bu durum, bireysel ve örgütsel ihtiyaç ve isteklerini bir arada gerçekleştirmek durumunda olan toplum üyelerini hem kendi çıkarlarını hem de istikrarını istediği toplumun çıkarlarını gözetmeleri konusunda çeşitli stratejiler geliştirmeye sevk eden faktörlerden biridir.

Modernleşmenin sağlanabilmesinin en önemli ayaklarından biri olan ve seküler normlara sahip alanların başında gelen ve dinin daha liberal yorumlarının benimsendiği üniversitelerde verilen eğitimin dönüştürücü ve sekülerleştirici etkisiyle, öğrencilerin giderek bireyselleşeceği, seküler tutum geliştireceği ve dolayısıyla daha Makyavelist tercihlerde bulunabileceği varsayımından hareketle üniversite öğrencileri çalışmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Bu dönemde bireyler gerek gençlik dönemlerinde oluşları gerekse almış oldukları seküler eğitimin etkisiyle irrasyoneliteden rasyonaliteye dönüşen bir düşünce yapısına sahiptirler.²¹ Eğitim düzeyi daha düşük bireylerin geleneksel ahlaki

¹⁸ Michael J. O'Fallon - Kenneth D. Butterfield, "A Review of The Empirical Ethical Decision-Making Literature: 1996-2003", *Journal of Business Ethics* 59 (2005), 392.

¹⁹ Jason J. Dahling vd., *Machiavellianism, Unethical Behavior, and Well-Being in Organizational Life* (Mektup 2012), 185.

²⁰ Hasan Kayıklık, "Bireysel Yaşamda Dinsel Değişim", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (Aralık 2005), 18.

²¹ Asım Yapıcı, "Modernleşme-Sekülerleşme Sürecinde Türk Gençliğinin Anlam Dünyasında Dinin Yeri

normları kabul ettiği, eğitim düzeyi yükseldikçe de bireylerin daha liberal ahlaki normları benimseme eğiliminde olduğu bilinmektedir.²² Bir araştırmada, ilahiyat fakültesi öğrencilerinin, seküler değerler eşliğinde dine kişisel menfaatler sağlamaya yönelik bir idealizm yüklediği ifade edilmiştir.²³

Türkiye’de son yıllarda üniversite sayısının çoğalmasında ancak buna paralel olacak şekilde istihdam olanaklarının yeterli düzeyde olmayışı öğrenciler arasında önemli ölçüde bir rekabet ortamının oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum öğrenciler için Makyavelist tercihlerde bulunma olasılığına itici bir güç olabilmektedir. Eğitimin etkin rolüne rağmen bu öğrencilerin kendilerini ne düzeyde seküler bir dünya görüşüne ve Makyavelist kişiliğe sahip olarak konumlandığını ölçmek için olgusal çalışmaların sayısını arttırmak bir gerekliliktir.

Bu çalışmanın amacı, almış oldukları eğitim ve tecrübeler neticesinde seküler tutum ve dolayısıyla Makyavelist davranışlar sergileyeceği varsayımından hareketle, üniversite öğrencileri örneğinde seküler tutum ve Makyavelist davranış arasında bir ilişkinin var olma durumunu ve varsa yönünü tespit etmektir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezlerse şu şekildedir:

Hipotez 1: Gündelik Hayatta Dini Hassasiyetleri Sürdürme ile Makyavelist davranış arasında negatif bir ilişki vardır.

Hipotez 2: Seküler Zihniyete Kayma ile Makyavelist davranış arasında pozitif bir ilişki vardır.

Hipotez 3: Siyasi Otoritenin Sekülerleşmesi ile Makyavelist davranışı arasında pozitif bir ilişki vardır.

(Çukurova Üniversitesi Örneği)”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2009), 5-7.

²² Peer Scheepers vd., “Education, Religiosity, and Moral Attitudes: Explaining Cross National Effect Differences”, *Sociology of Religion* 63/2 (ts.), 160.

²³ Şaban Erdiç, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinde Din ve Modernleşme -Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği-”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/3 (2022), 1031.

Hipotez 4: Gündelik Hayatta Dini Hassasiyetleri Sürdürme Makyavelist davranışı negatif yönde etkilemektedir.

Hipotez 5: Seküler Zihniyete Kayma Makyavelist davranışı pozitif yönde etkilemektedir.

Hipotez 6: Siyasi Otoritenin Sekülerleşmesi Makyavelist davranışı pozitif yönde etkilemektedir.

1. Yöntem ve Uygulama

Seküler tutum ve Makyavelist davranış arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada veri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu 35 ifadeden oluşmakta olup, bunlardan beş adedi demografik değişkenlere aittir. Kalan 30 ifade beşli likert ölçeğine göre düzenlenmiş olup seküler tutum “1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum”, Makyavelist davranış ise 1-Hiçbir Zaman, 2- Nadiren, 3- Bazen, 4- Sık Sık, 5- Her Zaman şeklinde değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın etik kurul onayı Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından, 06/10/2022 tarih ve 2022/16/5 sayı ile alınmıştır. Ayrıca çalışmanın uygulama izni de 14.11.2022 tarih ve E.95702 sayı ile alınmıştır.

1.1. Örneklem ve Veri Toplama Araçları: Çalışmanın ana kütesini Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. 2022-2023 eğitim öğretim yılı itibarıyla üniversitenin lisans düzeyinde 12000 civarında öğrencisi bulunmaktadır. Bu kapsamda öğrencilere, üniversite kaydı sırasında beyan etmiş oldukları e-posta adresleri aracılığı ile mail atılmış ve online olarak hazırlanan anket formuna gönüllü olarak doldurmaları talep edilmiştir. Yaklaşık iki aylık sürecin sonunda 712 adet dönüş olmuştur. Bu dönüşlerden iki adedi çok fazla eksik cevap nedeniyle çıkarılmış, analizler 710 adet anket verisi ile yapılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Demografik Veriler

	N	%		N	%
Cinsiyet			Yaş		
Kadın	474	66,8	17-25	626	88,2
Erkek	236	33,2	26-30	40	5,6
Fakülte			31 ve üstü	44	6,2
İlahiyat Fak.	232	32,7	Sınıf		
İktisadi ve İdari Bil. Fak.	94	13,2	1. Sınıf	171	24,1
Mühendislik Fak.	41	5,8	2. Sınıf	160	22,5
Fen-Edebiyat Fak.	88	12,4	3. Sınıf	156	22,0
Sağlık Bilimleri Fak.	146	20,6	4. Sınıf	223	31,4
Mimarlık Tas. Güz. San. Fak.	18	2,5	Gelir Düzeyi		
Kadirli Uyg. Bil. Fak.	18	2,5	1-5500 TL	301	42,4
Kadirli Sosyal Beş. Bil. Fak.	39	5,5	5501-10000 TL	247	34,8
Beden Eğitimi ve Spor Yük.	34	4,8	10001-15000	86	12,1
			15001 ve üzeri	76	10,7

Çalışmada demografik bilgiler dışında veri toplamak için iki farklı ölçekten faydalanılmıştır. Seküler tutumun ölçümünde, Şengül ve Aydınalp (2022) tarafından oluşturulan, geçerlik ve güvenilirlik analizinin yapıldığı, 26 madde ve üç alt boyuttan oluşan ölçek kullanılmıştır. Ölçekte bulunan 26 maddenin 14 adedi ters kodlu olup “Gündelik Hayatta Dini Hassasiyetleri Sürdürme (10 madde)”, “Seküler Zihniyete Kayma (12 madde)” ve “Siyasi Otoritenin Sekülerleşmesi” şeklinde üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, sekülerliğin göstergesi olarak sadece dindarlığın bireysel/toplumsal görünümünün betimlenmediği, aynı zamanda din ile doğrudan ilintili olmayan ve gündelik hayatta sekülerlik göstergesi olarak kabul edilebilecek davranış, tutum ya da düşünce biçimlerinden oluşmaktadır. Machiavelist davranış ise Johanson ve Webster (2010) tarafından oluşturulan, Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini Toplu

Yaşlıoğlu ve Atılğan (2018)'in yaptığı “karanlık üçlü” ölçeğinde yer alan 4 madde ile ölçülmüştür (Ek1. Kullanılan ölçekler).

1.2. Analizler ve Bulgular: Seküler tutum ve Makyavelist davranış arasındaki ilişkileri test etmek amacıyla SPSS22 istatistik paket programı aracılığı ile korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Regresyon ve korelasyon analizi öncesinde faktör ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiş olup seküler tutum ölçeğinin üç faktörlü yapısı ile tek boyuttan oluşan Makyavelist davranış ölçeği ile ilgili mevcut yapılar elde edilmiştir. Gündelik Hayatta Dini Hassasiyetleri Sürdürme boyutunda üç madde (Ek 1’de yer alan ölçekte 3., 6. ve 7. maddeler) düşük faktör yükü ve faktörün bütünü ile ters işaretli olduğu için çıkarılmıştır (Ek2. Faktör analizi sonuçları).

Ölçeklerin içsel tutarlılıklarını test etmek amacıyla yapılan güvenilirlik analizlerine göre Cronbach alfa (α) katsayıları, $\alpha > .70$ eşik değerini (Cronbach, 1951; Nunnally, 1978), sağladığı için tüm ölçeklerin güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Tablo 2: Güvenilirlik Analizi

Ölçekler	Madde sayıları	Cronbach alfa
Gündelik Hayatta Dini Hassasiyetleri Sürdürme	7	.885
Seküler Zihniyete Kayma	12	.908
Siyasi Otoritenin Sekülerleşmesi	4	.777
Makyavelist Davranış	4	.765

Değişkenler arasındaki ilişkiyi görmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 3’te yer alan katsayılara bakıldığında Makyavelist davranış ile seküler zihniyete kayma arasında pozitif, anlamlı ve düşük düzeyde ilişki varken, gündelik hayatta dini hassasiyetleri sürdürme ve siyasi otoritenin sekülerleşmesi ile negatif, anlamlı ve yine düşük düzeyde bir ilişki görülmektedir. Bunun yanı sıra faktör ortalamaları incelendiğinde orta ve düşük

seviyede olduğu görülmektedir. Yüksek ortalamalar seküler tutumun ve Makyavelist davranış eğiliminin yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla anket katılımcılarında Makyavelist davranış eğiliminin düşük (Ort. 1,6994) olduğu söylenebilir. Seküler tutum alt boyutlarına bakıldığında en yüksek ortalamanın (3,5879) gündelik hayatta dinin etkisi boyutunda olduğu görülürken, seküler zihniyete kayma (2,7981) ve siyasi otoritenin sekülerleşmesi (2,4761) boyutlarının ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Hipotez 1 ve Hipotez 2 kabul edilirken Hipotez 3 reddedilmiştir.

Tablo 3: Korelasyon Analizi

	Standart		GünHayDin	SekZihKay	SiyOtSek	MakyeDav
	Ortalama	Sapma				
GünHayDin	3,5879	,97014	1			
SekZihKay	2,7981	,94292	-,845**	1		
SiyOtSek	2,4671	,97279	,642**	-,626**	1	
MakyeDav	1,6994	,68645	-,248**	,269**	-,127**	1

**0.01 seviyesinde anlamlı korelasyon

Seküler tutumun Makyavelist davranışa etkisini test etmek amacıyla regresyon analizi yapılmış olup sonuçlar Tablo 4'te görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre regresyon modelimiz anlamlı ($F: 19,910$ *** $p < .001$) ve etkiyi .074 düzeyinde açıklayabilmektedir. Seküler tutum boyutlarının Makyavelist davranışa etkilerine bakıldığında sadece seküler zihniyete kayma boyutunun Makyavelist davranışı anlamlı bir şekilde etkilediği ($\beta = .232$, ** $p < .001$) görülmektedir. Regresyon sonuçlarına göre Hipotez 5 kabul edilirken, Hipotez 4 ve Hipotez 6 reddedilmiştir.

Tablo 4: Regresyon Analizi

Bağımsız	Bağımlı		Düzeltilmiş		
Değişkenler	Değişken	β	R^2	R^2	Sign.(p)
GünHayDin		-,108			,125
SekZihKay	MakyeDav	,232	.078	.074	,001**
SiyOtSek		,088			,069

**0.01 seviyesinde anlamlı etki

Yukarıda da belirtildiği gibi korelasyon analizi sonuçlarına göre her üç boyut ile Makyavelist davranış arasında ilişki olmasına karşın, seküler tutum boyutlarının Makyavelist davranışa etkilerine bakıldığında sadece seküler zihniyete kayma boyutunun Makyavelist davranışı anlamlı bir şekilde etkilediği ($\beta = .232$, ** $p < .001$) görülmektedir.

Sonuç

Araştırmanın amacı doğrultusunda seküler tutum ile Makyavelist davranış arasındaki ilişkiyi görmek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda, Makyavelist davranış ile seküler zihniyete kayma arasında düşük düzeyde de olsa anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki varken, gündelik hayatta dini hassasiyetleri sürdürme ve siyasi otoritenin sekülerleşmesi ile yine düşük düzeyde de olsa anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile Hipotez 1, Hipotez 2 ve Hipotez 5 kabul edilirken, Hipotez 3, Hipotez 4 ve Hipotez 6 reddedilmiştir.

Buna göre, seküler zihniyete kayma oranının artmasına paralel olarak Makyavelist davranış sergileme eğiliminin de arttığı söylenebilir. Temeli doğaüstü unsurlar olan toplumsal normlara sıkı sıkıya bağlı bir düşünme biçimi yerine daha rasyonel, eleştirel, sorgulayıcı olan ve bireyselciliği ön plana alan bir düşünme biçimine yani seküler zihniyete sahip olan bireylerin Makyavelist davranışlar sergilemesi muhtemeldir. Doğaüstü unsurların

birey üzerindeki kontrol gücünün azalması Makyavelist davranışa yönelmede itici bir faktör olabilmektedir.

Gündelik hayatında dini hassasiyetlerini sürdürme gayreti içinde olan, dini/dinimsi/doğüstü değer ve normlara bağlı olan ve dolayısıyla da deseküler tutuma sahip bireylerin daha az Makyavelist davranışlar sergilediği görülmüştür.

Bir araştırmaya göre, din temelli normlara bağlılık düzeyi yüksek olan içsel ve katı kuralcı dinî yönelime sahip bireylerde sekülerlik, rasyonellik ve modernlik düzeyi düşükken sorgulama yönelimi yüksek düzeyde olan bireylerde sekülerlik, rasyonellik ve modernlik düzeyi daha yüksektir. Yine aynı araştırmada, dini yönelimin yüksek düzeyde oluşunun seküler tutumu azaltacağı ifade edilmiştir.²⁴ Makyavelizm ve dindarlık arasındaki ilişki üzerine inceleme yapılan bir araştırmada ise; dindarlık ile Makyavelizm arasında anlamlı ve negatif ilişki olduğu, dindarlık düzeyinin artmasıyla ters orantılı bir şekilde Makyavelizm düzeyinin azaldığı gözlenmiştir.²⁵ Doğüstü unsurlara dayalı normların kontrol gücünü üzerinde daha fazla hisseden bireyler, temeli bireyselciliğe dayanan Makyavelist davranışlardan kaçınılmaktadırlar.

Toplumsal normların gündelik hayattaki görünürlüğünde mevcut siyasi otoritenin tavır alışı belirli ölçüde etkin bir faktördür. Siyasi otoritenin sekülerleşmesi doğüstü temelli değer ve normların uygulanma sıklığını belirli ölçüde azaltan bir faktör olarak karşımıza çıkabilir. Sekülerleşen siyasi otorite, temeli yasal/dinsel ilke ve kuralları daha az dikkate alan eğilimlere dayanan Makyavelist davranışları toplumsal hayatta daha görünür kılabilir. Siyasi otoritenin sekülerleşmesiyle Makyavelist davranış arasında pozitif bir ilişki olacağı düşünülebilirse de bu çalışmadan elde edilen veriler bu yönde değildir.

²⁴ Murat Kalıç, *Dünyevileşme ve Dindarlık Üzerine Bir Araştırma* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021), 184-185.

²⁵ İbrahim Furkan Güven, "Makyavelizm ve Dindarlık: Demografik Değişkenler Üzerine Ampirik Bir Araştırma", *Bilimname XXXVII/1* (2019), 1177.

Seküler tutum alt boyutlarından gündelik hayatta dini hassasiyetleri sürdürme eğiliminin ortalamanın üstünde, Makyavelist davranış eğiliminin ise ortalamanın altında olduğu görülmüştür. Buna göre, katılımcıların gündelik hayatlarında dini ve geleneksel normları merkeze alan bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Seküler tutum boyutlarının Makyavelist davranışa etkilerine bakıldığında sadece seküler zihniyete kayma boyutunun Makyavelist davranışı anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Diğer alt boyutlardaysa düşük düzeyde bir ilişki olsa da etkileşim gözlemlenmemiştir.

Doğüstü/kutsal unsurların toplumsal gücünün bireyin davranışlarına yön vermedeki etkisinin az olması şeklinde tanımladığımız seküler tutum ile yasal/dinsel normları daha az dikkate alan Makyavelist davranış aslında birbirleriyle ilişkili iki farklı durumu imlemektedir. Dolayısıyla bir bireyin seküler tutuma sahip olması onun mutlak bir şekilde Makyavelist davranışlar sergilemesini gerektirmez. Aynı zamanda Makyavelist davranışlar sergileyen birey için seküler tutuma sahiptir denilemez. Bununla beraber, araştırma sonucuna göre seküler tutumun Makyavelist davranışı etkileyen belirleyici bir değişken olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynaklar/References

- Aktan, Coşkun Can. “Makyavelizm, Herestetik ve Politik Manipulasyon Sanatı -Kamu Tercihi Perspektifinden ‘İyiliksever Despot’ ve İktidar Hırsı”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 14/2 (2022), 122-145.
- Aydın, İbrahim Hakkı. “Seküler Ahlak Bağlamında Din-Ahlâk İlişkisi”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (2011), 1-23.
- Berger, Peter L. *Dinin Sosyal Gerçekliği*. Çev. Coşkun, Ali. İstanbul: İnsan Yayınları, 1993.
- Berger, Peter L. “Dini Kurumlar” Çev. Çiftçi, Adil. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* IX (1995), 425-465.
- Bilgin, Vejdî. *Din ve Toplum -Din Sosyolojisine Giriş-*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Bryan, Wilson. “Sekülerleşme”. Çev. Ali Bayer. *Sekülerleşme (Klasik ve Çağdaş Yaklaşımlar)*. ed. M. Ali Kirman - İhsan Çapcıoğlu. 9-25. Ankara: Otto Yayınları, 1. Basım, 2015.
- Dahling, Jason J. vd. *Machiavellianism, Unethical Behavior, and Well-Being in Organizational Life* (Mektup 2012).
https://www.researchgate.net/publication/243806278_Machiavellianism_unethical_behavior_and_well-being_in_organizational_life
- Dönmez, Ali. “Tutum”. *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. C. 4. Ankara: TÜBİTAK, 2022.
- Erdiç, Şaban. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinde Din ve Modernleşme -Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği-”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/3 (2022), 1021-1035.
- Ertit, Volkan. *Sekülerleşme Teorisi -Sekülerleşen Türkiye'nin Analizi-*. Ankara: Liberte Yayınları, 1. Basım, 2019.
- Güven, İbrahim Furkan. “Makyavelizm Ve Dindarlık: Demografik Değişkenler Üzerine Ampirik Bir Araştırma”. *Bilimname XXXVII/1* (2019), 1155-1186.
- Harrell, W. Andrew - Hartnagel, Timothy. “The Impact of Machiavellianism and the Trustfulness of the Victim on Laboratory Theft”. *Sociometry* 39/2 (1976), 157-165.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi, 11. Basım, 2008.
- Kalıcı, Murat. *Dünyevileşme ve Dindarlık Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Kayıklık, Hasan. “Bireysel Yaşamda Dinsel Değişim”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (Aralık 2005), 5-23.
- Machiavelli, Niccolo - *Prens*. Çev. Tolga, Alev. İstanbul: Say Yayınları, 2016.
- O'Fallon, Michael J. - Butterfield, Kenneth D. “A Review of The Empirical Ethical Decision-Making Literature: 1996-2003”. *Journal of Business Ethics* 59 (2005), 375-413.

- Robbins, Stephen P. - Judge, Timothy A. “Personality and Values”. *Organizational Behavior*. New Jersey: Pearson, 15. Basım, 2013.
- Sarı, Özgür - Önkal, Güncel. “Dönüşen Kimlikler ve Vatandaşlık Bağlamında Laik Düşünce - Seküler Eylem-”. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* 4/7 (Temmuz 2015), 101-116.
- Scheepers, Peer vd. “Education, Religiosity, and Moral Attitudes: Explaining Cross National Effect Differences”. *Sociology of Religion* 63/2 (ts.), 157-176.
- Şengül, Fatma Nur. “Türkiye’de Ampirik Anlamda Gerçekleştirilen Sekülerleşme Çalışmalarına Dini Sosyolojik Bir Bakış”. *Journal of Analytic Divinity* 5/3 (Aralık 2021), 9-27.
- Yapıcı, Asım. “Modernleşme-Sekülerleşme Sürecinde Türk Gençliğinin Anlam Dünyasında Dinin Yeri (Çukurova Üniversitesi Örneği)”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2009), 1-37.

Ek 1. Kullanılan Ölçekler

Seküler Tutum Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Karasızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Faktör 1 Gündelik Hayatta Dini Hassasiyetleri Sürdürme Boyutu					
1. Dua etmek insan yaşamında önemli bir etkiye sahiptir. (-)					
2.İçinden çıkılmaz bir sorunla karşılaştığımda Allah'a dua ederim. (-)					
3. Bir kimse eğitim öğretim hayatı boyunca din kültürü ve ahlak bilgisini içeren dersleri mutlaka almalıdır. (-)					
4. Restaurant, cafe gibi işletmelerden alkolsüz olanını tercih ederim. (-)					
5. Benim için eş seçiminde karşı tarafın dindar olması önemli bir kriterdir. (-)					
6. Evlilik ritüellerinin dini değerlere uygun olarak yapılması gerekir. (-)					
7. Giyim, kuşam tarzımda dini değerler etkilidir. (-)					
8. Din, sosyal problemlere çözüm üretebilir. (-)					
9. Tatil yapacağım zaman dini değerlere önem veren mekânları tercih ederim. (-)					
10. İnanduğım dini değerlerle çatışan bir kurumda, firmada vs. çalışmak istemem. (-)					
Faktör 2 Seküler Zihniyete Kayma Boyutu					
11. İzlemekte olduğum dizi, film vs. gibi yapımlarda cinsel içerikli sahnelerin varlığı beni rahatsız etmez.					
12. Evlilik dışı cinsel ilişkiyi normal karşılarım.					
13.İzlemekte olduğum dizi, film vs. gibi yapımlarda alkol tüketilmesi beni rahatsız etmez.					
14. LGBT'li (eşcinsel, trans, gay vs.) bireylerin varlığı beni rahatsız etmez.					
15. Alkol satışının yapıldığı bir marketten, bakkaldan vs. alışveriş yapmak beni rahatsız etmez.					
16. Bir kimsenin evlilik dışı çocuğa sahip olmasını normal karşılarım.					
17. Bir erkeğin ya da kadının açık giyiniyor olmasından rahatsızlık duymam.					
18. Bir kimsenin kalbi temiz olduğu sürece dindar olup olmaması önemli değildir.					
19. Bir kadının kürtaj yaptırması ya da yaptırmaması kendi isteğine bırakılmalıdır.					
20. Gündelik kararlarımda dini olanı değil kendime faydası olanı tercih ederim.					
21. Sosyal çevremde bulunan kişilerin dindarlıkları beni ilgilendirmez.					
22. İhtiyaç anında faizli borç alınmasında bir sakınca yoktur.					

Faktör 3 Siyasi Otoritenin Sekülerleşmesi Boyutu					
23. Dini liderler devlet yönetimini etkilemelidir. (-)					
24. Dini liderler oy verme sürecinde seçmeni yönlendirmelidir. (-)					
25. Devletin başında bulunan kimsenin bir dinle bağlantısı mutlaka olmalıdır. (-)					
26. Din, siyasi problemlere çözüm üretebilir. (-)					

Karanlık Üçlü (Makyavelist Davranış) Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İstediklerimi elde etmek için insanları manipüle edebilirim					
2. İstediklerimi elde etmek için hile ve yalana başvurduğum olmuştur.					
3. İstediklerimi elde etmek için insanlara iltifat edebilirim.					
4. Kendi amaçlarıma ulaşabilmek için insanları kullanabilirim.					

Ek 2. Faktör Analizi Sonuçları

Seküler Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Rotated Component Matrix^a

	Component		
	1	2	3
(szk2)	,786		
(szk5)	,735		
(szk7)	,727		
(szk4)	,708		
(szk11)	,674		
(szk3)	,653		
(szk6)	,650		
(szk8)	,649		
(szk10)	,613		
(szk12)	,613		
(szk9)	,595		
(szk1)	,533		
(ghdin6)	-,507		
(ghdin7)			
(ghdin2)		,686	
(ghdin9)		,653	
(ghdin8)		,620	
(ghdin5)		,593	
(ghdin4)		,591	
ghdin10)		,557	
(ghdin1)		,523	
(ghdin3)			
(siyosek2)			,708
(siyosek1)			,702
(siyosek4)			,620
(siyosek3)			,608

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.^a

a. Rotation converged in 5 iterations.

Makyevelist Davranış Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Component Matrix^a

	Component
	1
(mak1)	,808
(mak2)	,724
(mak3)	,724
(mak4)	,832

Extraction Method: Principal
Component Analysis.

a. 1 components extracted.